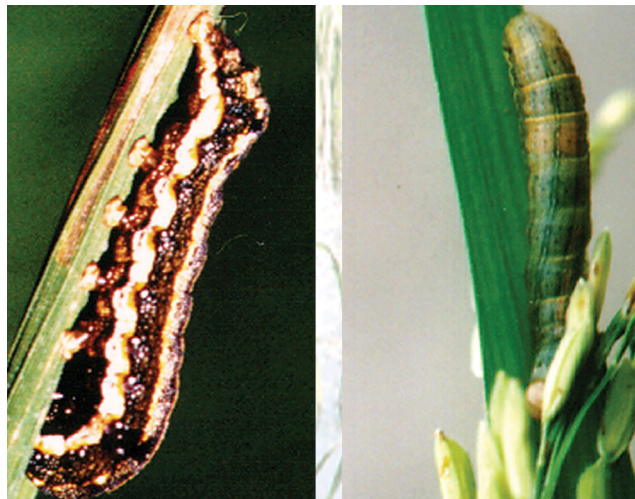

Iras sa humay o armyworm

- ▶ Ang gulang nga gamogamo may ara sang may abo-abohon nga daw laya nga dahon ang kolor sa panguna nga pakpak kag may puti nga mga pintok-pintok kag may lasaw nga linya.
- ▶ Ang dalum nga pakpak medyo maputi-puti kag may korit nga nipis nga gapagwa.
- ▶ Ang kalaparon sang pakpak nagalapad sang 30 mm.
- ▶ Ang *larva* (iras-iras nga bata sang gamo-gamo okon alibangbang) gapanago sa duta para malikawan nga makaon sang pispis.
- ▶ Mapagsik kon gab-i kag naga gwa sa duta
- ▶ Ang larvae may nagakainlain nga kolor, halin sa daw kolor gatas ,berdi, daw kolor ubi,ang iban may guray-guray kag ang iban wala man.

Ang humay sa bantod amo ang seryoso nga guina ataki sang peste nga ini kay kinahanglan nila ang mala nga duta para mag-damo. Ang *armyworm* damu sa gatobo nga humayan pagkatapos sang malawig nga tig ilinit.

- ✓ Ang *larva* (iras sa humay) amo ang makahalalit.
- ✓ Ang mga linghod nga humay permi guina utod ang mga gulang nga tanum gakataktak ang dahon.
- ✓ Ang bag-o na buto nga ulod nagakaon sang dahon.
- ✓ Ang gulang nga olod naga kaon kon gab-i kag permi guid man kit-an sa idalum sang duta malapit sa punoan sang tanum.
- ✓ Mahalitan guid ang tanom sang peste nga ulod-ulod halin sa pagkatanum asta sa pagkaani.

KAPILIANG PAGDUMALA

Kultural

- ▶ Pag arado sang tanan nga gin papahuwayan nga mga bakanti nga duta para mapa-gwa ang mga tandotando para atakihon sang mga mapuslanon nga organismo
- ▶ Ang linghod nga tanum sa saporan dapat indi ma tuparan sang mga hilamon para indi ma ataki sang ulod-ulod.
- ▶ Ang pagpabaha sa mga *nursery beds* naga pogong sa pag balhin-balhin kag ang iban gakatapatay.
- ▶ Ang pag pudyon sang mga gapunsok nga mga itlog makabawas sang populasyon sang mga ulod-ulod.
- ▶ Ang pag utod sang punta sang dahon sang inog tanum nagakoha sang mga gapunsok nga mga itlog.
- ▶ Ang menos nga pag butang sang nitroheno nga abono nagapanubo sang posibilidad sang pag-ataksi sang *armyworm*.

Biyolohikal

- ▶ Magagmay nga alingayo naga ataksi sang mga itlog
- ▶ Mga dagko nga alingayo kag *tachinid flies* (langaw-langaw) nagapatay sang iras sa humay. Ang iras sa humay masami guina ataksi sang *virus* nga NPV.
- ▶ Ang damang ga dakop sang gulang, labi na ang ga pangayam nga mga damang.
- ▶ Ang iban guina kaon sang bao-bao kag mga pispis nga gapangaon sang mga insikto (*Drongo-Dicrurus adsimilis*).
- ▶ *Pheromone trapping*- sarang ma bakal sa tindahan naga isa ka epektibo kay sa sini nga paagi mabal-an ang ginahimo sang mga gulang nga *armyworm*.

Source:

Field guide on harmful organisms in Philippine ricefields.PhilRice. 2003 (Rev. ed.).

Reviewed by:

Genaro S. Rillon